

Tampereen kaupungin tilinpäätösanalyysi 2006

Versio : 22.10.2007

B&MANs

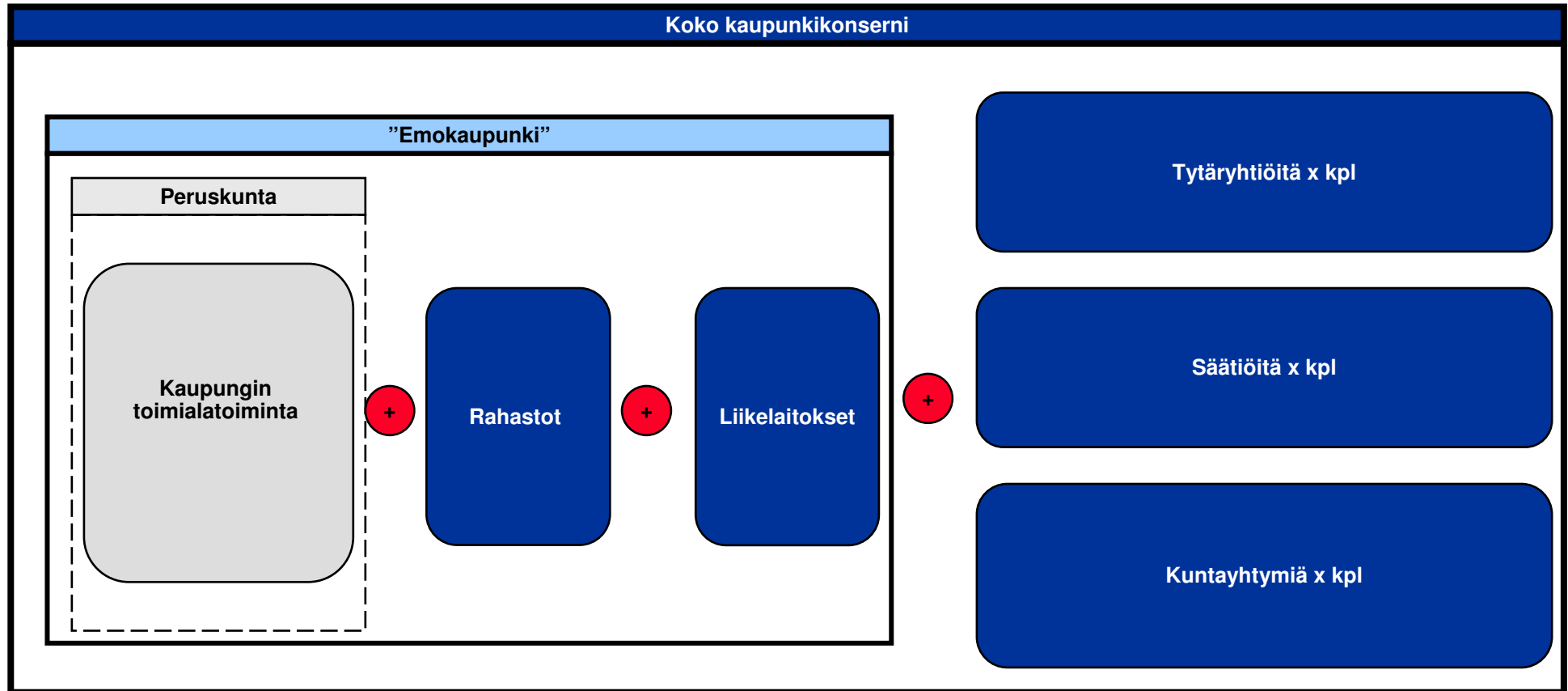
Sisältö

- **Tausta ja tavoitteet**
- **Tampereen kaupunki 2002-2006**
- **Tampereen kaupunkikonserni 2006**
- **Tampereen kaupunkikonserni - yhteenveto**

Kuntien tilipäätösanalyysit

- ***Kuntien tilipäätösanalyysien*** tavoite on tarjota kuntalaisille, päättäjille, medialle sekä muille kuntataloudesta kiinnostuneille tahoille riippumaton ja analyttinen väline kaupunkien taloudellisen tilan seurantaan.
- Analyysi on tehty yritystaloudellisesta näkökulmasta, mutta malli on kuitenkin räätälöity kuntataloudelle soveltaen olemassa olevia yritysanalyysityökaluja. Lähestymistapa mahdollistaa kuntien taloudellisen kehityksen seuraamisen aiempaa tarkoituksenmukaisimmilla, tarkemmilla ja vertailukelpoisimmilla mittareilla.
- Seuranta on säännöllistä ja sen tarkoituksena on helpottaa kuntatalouden ja kuntien toiminnan ymmärtämistä sekä lisätä sen läpinäkyvyyttä. Näin analyysien tarkoituksena on edesauttaa myös kuntataloudesta käytävän keskustelun tason ja kiinnostuksen kohenemistä ja kannustaa myös kuntalaisten ja yksityisen sektorin aktiivisempaa osallistumista kuntataloudesta käytävään keskusteluun.
- Analyyseissä kuntien asukkaita kutsutaan **asukasomistajiksi** soveltaen kuluttajaosuuskuntien asiakasomistaja-käsitettä, sillä kunnallisella toiminnalla on monia yhtäläisyyksiä juuri kuluttajaosuuskuntien kanssa. Asukkaat sekä rahoittavat kuntien toiminnan että käyttävät niiden tarjoamia palveluita. Kuntatalouden tarkasteleminen omistajan näkökulmasta muistuttaa myös siitä, että kuntalaisten intresseissä on valvoa ja pohtia, kuinka kuntakonsernien laajoja omaisuusmassoja hallitaan ja hyödynnetään.
- Verkkosivuille www.asukasomistajat.fi päivitetään vuoden mittaan suurimpien kuntien tilinpäätösanalyysien versiot.

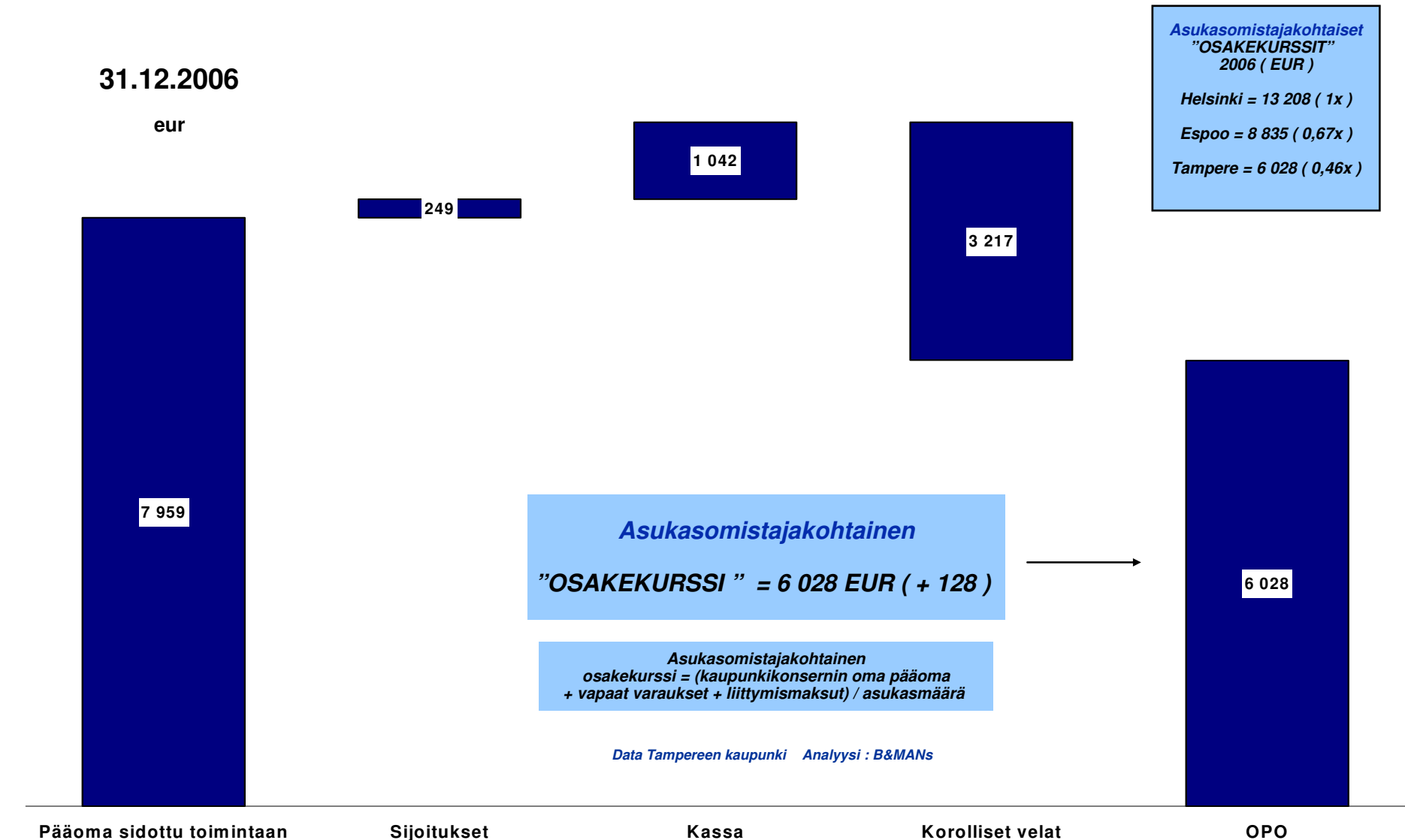
Suurkaupunkien konsernirakenne
– **B&MANs analyysi kattaa koko kaupunkikonsernin**

Sisältö

- **Tausta ja tavoitteet**
- **Tampereen kaupunki 2002-2006**
- **Tampereen kaupunkikonserni 2006**
- **Tampereen kaupunkikonserni - yhteenveto**

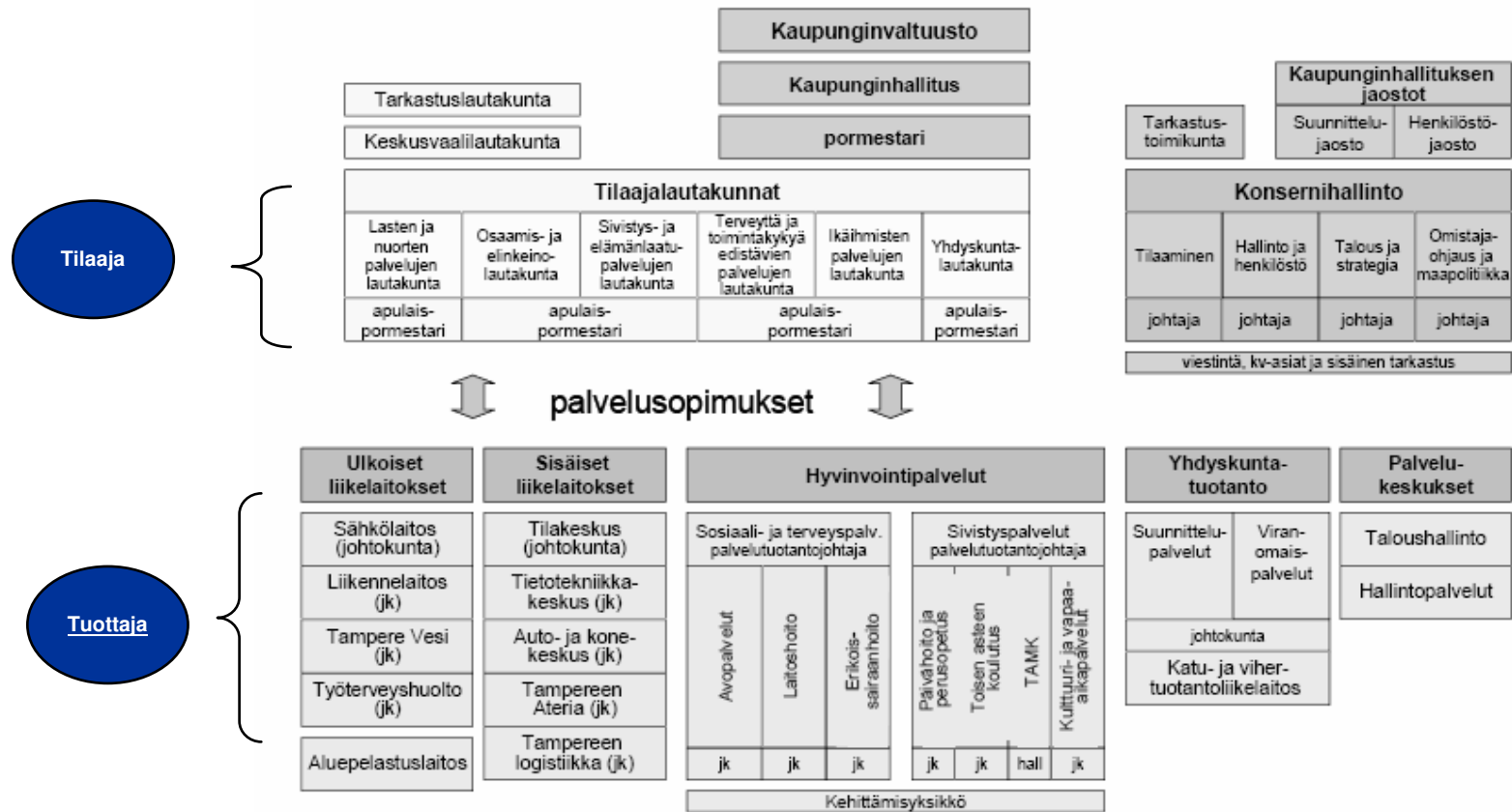
Tampereen *asukasomistajan* nettovarallisuus oli vuoden 2005 lopussa 6 028 eur - 128 eur suurempi kuin vuonna 2005

Tampereen kaupungin organisaatio

Organisaatorakenne 2007

Data : Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

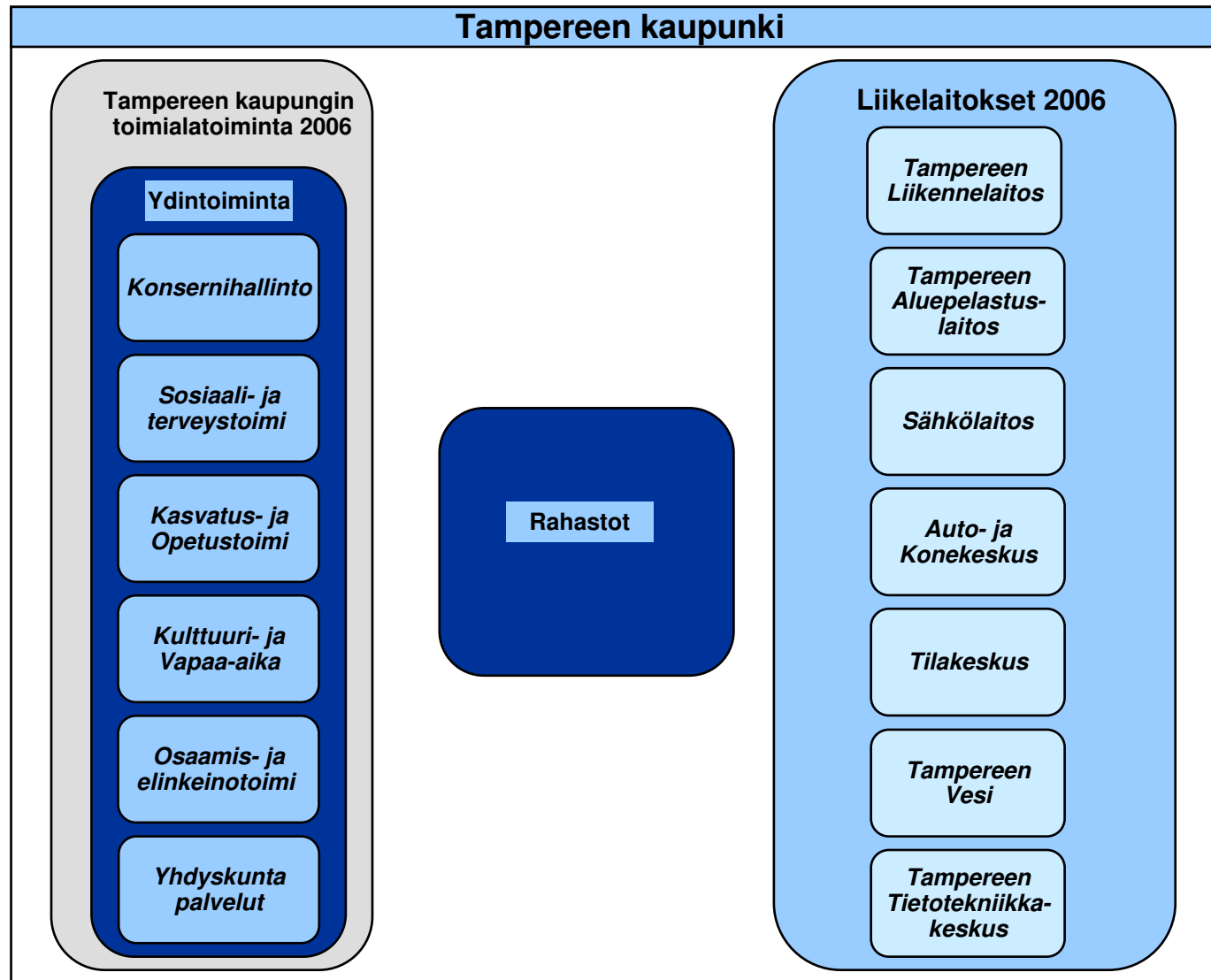

Henkilöstö = 16 558

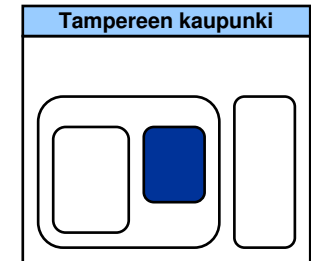
Kaupunki on siirtynyt laajaan sisäiseen tilaaja - tuottajamallin käyttöön

Henkilöstö-kulut = 563 meur

Tampereen kaupungin rakenne ja organisaatio vuonna 2006

Rahastojen pääomia ei ole otettu käyttöön

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen Kaupunki	Rahastot
Tulot	1
Menot	-1 002
Toim.kate	1 003
Poistot	0
Liikevoitto	1 003
Rahoituskulut	0
Rahoitustuotot	892
Verot	0
Nettotulos	1 895
Peruspääomakorvaus	0
Tulos	1 895

Mihin sidottu

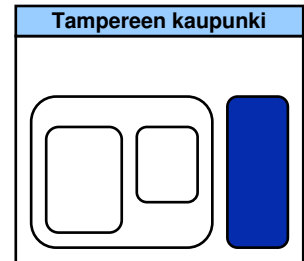
Miten rahoitettu

Tampereen Kaupunki	Rahastot
Sidottu toimintaan	0
Sijoitukset	0
Kassa	57 301
Sidottu pääoma	57 301
Lainat kaupungilta/kunnalta	0
Muut rahottajat	0
Korolliset velat	0
Oma pääoma	57 301

- Rahastot:** Kuvaavat miten paljon kaupungin omassa pääomassa olevista voittovaroista on korvamerkitty johonkin tiettyyn tarkoitukseen (57,3 meur). Tilinpäätöksestä ei käy ilmi mihin tarkoituksiin rahastojen varoja tullaan panostamaan. Kun rahastojen kassoissa on 57,3 meur, tarkoittaa se sitä, että varoja ei toistaiseksi ole otettu lainkaan käyttöön, vaan varat makaavat kaupungin kassa.

Tampereen kaupungin liikelaitosten liikevaihto vuonna 2006 oli 441 meur – toiminnan kokonaisliikevoitto 76 meur (17,3%).

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

keur

Liikelaitokset 2006	Sähkölaitos	Liikennelaitos	Tampereen Vesi	Tampereen Aluepel.laitos	Tietoteknikka-keskus	Tilakeskus	Auto- ja konekeskus	Yhteensä
Tulot	161 154	28 293	43 812	35 198	20 423	136 778	15 672	441 330
Menot	128 380	25 865	22 027	33 056	13 055	75 049	13 169	297 432
Toim.kate	32 774	2 428	21 785	2 142	7 368	61 729	2 503	130 729
Poistot	11 506	2 897	7 665	852	3 277	20 294	1 160	47 651
Liikevoitto	21 268	-469	14 120	1 290	4 091	41 435	1 343	83 078
	13,20 %	-1,66 %	32,23 %	3,66 %	20,03 %	30,29 %	8,57 %	18,82 %
Rahoituskulut	-6 427	-106	0	-1	-1	-165	-3	-6 703
Rahoitustuotot	80	1	21	0	0	0	0	102
Verot	0	0	0	0	0	0	0	0
Nettotulos	14 921	-574	14 141	1 289	4 090	41 270	1 340	76 477
	9,26 %	-2,03 %	32,28 %	3,66 %	20,03 %	30,17 %	8,55 %	17,33 %
Peruspääomakorvaus	15 400	0	10 500	0	1 400	21 537	600	49 437
Tulos	-479	-574	3 641	1 289	2 690	19 733	740	27 040
	-0,30 %	-2,03 %	8,31 %	3,66 %	13,17 %	14,43 %	4,72 %	6,13 %

Sähkölaitos: Tuloja kertyi 161,2 meur, mikä on lähes samaa tasoa kuin vuonna 2005. Toiminta on kannattavaa ja tuottaa kohtuullista liikevoittoa. Peruspääomakorvausta liikelaitos maksoi vuonna 2006 peräti 15,4 meur.

Liikennelaitos: Toiminta on samalla tasolla kuin vuonna 2005. Liikevaihtoa oli noin 5 meur enemmän ja tulos parani 4 meur:lla. Peruspääomakorvausta ei liikennelaitos maksa eikä sitä vaaditakaan – järkevä ratkaisu kun toimintaa subventoidaan.

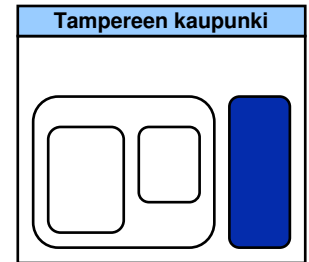
Tampereen Vesi: Veden toiminta on kasvanut hieman. Liikevaihto ja tulos kasvoivat 2 meur:lla. Myös Tampereen Veden toiminta on hyvin kannattavaa ja nettotulos on noin 32,3 % yhtiön liikevaihdosta. Tuloksesta kaupunki ottaa itselleen 10,5 meur pääomakorvauksena.

Aluepelastuslaitos: Liikevaihtoa naapurikunnilta ja kaupungista 35 meur edestä. Nettotulos oli 1,3 meur ja pääomakorvauksen jälkeen sama, koska laitos ei maksa kaupungille mitään korvausta.

Tietotekniikkakeskus: Yksiköllä on seudun IT-alan kokoon nähden laajaa toimintaa ja liikevaihtoa kertyikin yli 20 meur – ainoastaan 50 % nettotuloksesta maksetaan takaisin kaupungille peruspääomakorvauksena.

Tilakeskus: Tilakeskus hallinnoi kaupungin kiinteistöjä. Kaupungin tuottovaatimus OPO:lle on tilakeskuksen pääomarakenteeseen nähden kovin vaatimaton. Tilakeskus teki peruspääomakorvauksenkin jälkeen lähes 20 meur nettotulosta (= 2/3 veroäyriä), joka tämän päivän ”osinkopolitiikan” mukaan jää Tilakeskuksen kassaan - ja varmasti mielletään Tilakeskuksen varoiksi.

Auto- ja konekeskus: Kaupungin korjaamotoimintaa, jonka liikevaihto oli vuonna 2006 15,7 meur ja 2,6 meur suurempi kuin vuotta aiemmin.

Tampereen Kaupungin liikelaitokset sitovat toimintaansa 725 meur – *sähkö- ja kiinteistötoiminnat siitä suurimman osan*

keur

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

	Liikelaitokset 2006	Sähkölaitos	Liikennelaitos	Tampereen Vesi	Tampereen Aluepel.laitos	Tietoteknikka- keskus	Tilakeskus	Auto- ja konekeskus	Yhteensä
Mihin sidottu	<i>Sidottu toimintaan</i>	151 442	16 390	81 278	566	5 771	393 268	6 942	655 657
	<i>Sijoitukset</i>	34	4	1 612	4	0	7 781	0	9 435
	<i>Kassa</i>	15 596	1 485	7 063	5 573	9 642	20 989	1	60 349
	<i>Sidottu pääoma</i>	167 072	17 879	89 953	6 143	15 413	422 038	6 943	725 441
Miten rahoitettu	<i>Lainat kaupungilta/kunnalta</i>	62 327	1 682	0	0	0	0	534	64 543
	<i>Muut rahoittajat</i>	12 567	0	0	0	0	0	0	12 567
	<i>Korolliset velat</i>	74 894	1 682	0	0	0	0	534	77 110
	<i>Oma pääoma</i>	92 178	16 197	89 953	6 143	15 413	422 038	6 409	648 331
<i>Peruspääoma</i>	41 869	15 216	70 341	0	5 988	358 950	4 775	497 139	
<i>Peruspääoman %</i>	36,78 %	0,00 %	14,93 %		23,38 %	6,00 %	12,57 %	9,94 %	
<i>OPOn %</i>	16,71 %		11,67 %		9,08 %	5,10 %	9,36 %	7,63 %	

Sähkölaitos : Sidottu pääoma 167 meur, jota se rahoittaa kaupungin sisäisillä lainoilla (62,3 meur) ja 92,2 meur omalla pääomalla. Kaupunki on asettanut sijoitetulle peruspääomalleen 37 % tuottovaatimuksen, joka tarkoittaa 16,7 % faktista ROE-vaatimusta – **yksityismarkkinatasoa.**

Liikennelaitos : Pääomia sidottu 17,9 meur edestä ja rahoitettu pääosin omalla pääomalla.

Vesi : Rahoittaa toimintansa puhtaasti omalla pääomalla ja sitoo toimintaansa 90 meur - OPOn tuottovaatimuksen taso niin ikään hyvä.

Pelastuslaitos: Laitos sitoo ainoastaan 6 meur pääomia ja sille ei ole asetettu peruspääoman tuottovaatimusta.

Tietotekniikka: 63 % laitoksen sidotusta pääomasta on sen kassassa.

Tilakeskus: Sitoo 422 meur pääomia toimintaansa, jota se rahoittaa kokonaan OPOlla ja alhaisella ROE vaatimuksella koska se kanavoi ainoastaan 1/2 voitoistaan takaisin kaupunkiin. Kaupungin pitäisi kuitenkin pohtia, olisiko aiheellista imeä sieltä enemmänkin varoja tai korjata sen pääomarakennetta siten, että se olisi lähempänä alalla toimivien yksityisten toimijoiden pääomarakennetta.

Pelastuslaitos: Laitos sitoo ainoastaan 7 meur pääomia, mutta sille on asetettu lähes 13 % peruspääoman tuottovaatimus.

Laitokset yhteensä: Sitovat 725 meur ja rahoitus tapahtuu 648 meur OPOlla ja loput melkein kokonaan kaupungin sisäisillä lainoilla. Samaan aikaan niillä on yhteensä lähes yhtä paljon kassassa varoja – tähän kaupungin on lähitulevaisuudessa puututtava.

Konsolidoimalla peruskunta, rahastot ja liikelaitokset syntyy Tampereen kaupunki – liikelaitosten ansioista kaupunki teki 19 meur tuloksen

keur

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen kaupunki 2006	Peruskunta	Rahastot	Liikelaitokset	Eliminoinnit	Tampereen kaupunki	Tampereen kaupunki 2006	Peruskunta	Rahastot	Liikelaitokset	Eliminoinnit	Tampereen kaupunki
Tulot	1 350 147	-23	441 330	-498 315	1 293 138	Sidottu toimintaan	351 393	0	655 657		1 007 050
Menot	1 396 660	-978	310 601	498 315	1 207 370	Sijoitukset	843 070	0	9 435	561 682	290 823
Toim.kate	-46 513	955	130 729		85 768	Kassa	32 749	57 301	60 349	0	150 399
Poistot	32 074	0	47 651		79 725	Sidottu pääoma	1 227 212	57 301	725 441		1 448 270
Liikevoitto	-78 587	955	83 078		6 043	Korolliset velat	205 696	0	77 110	-64 543	218 263
	-5,82 %		18,82 %		0,47 %	Oma pääoma	1 021 514	57 301	648 331	-497 139	1 230 007
Rahoituskulut	-6 548	0	-6 703	6 076	-7 176	Peruspääoma			497 139		
Rahoitustuotot	76 313	892	103	-55 513	20 972						
Verot	0	0	0		0						
Peruspääomakorvaus			-49 437	49 437	0						
Väh.osuus + muut tyttäret											
Tuloksen oikaisut											
Nettotulos	-8 822	1 847	27 041		19 839						
					1,53 %						

Kaupunki on lähes velaton koska kassassa on Melkein yhtä paljon varoja kuin sillä on lainaa

Peruskunta tekee 9 meur tappion kun toimintaan allokoidaan sisäiset ja ulkoiset nettorahoitustuotot

Lähes ¼ liikelaitosten nettotuloksesta on peräisin kiinteistötoiminnasta – joka esim. Helsingissä on osa Peruskuntaa.

Eliminoinnit tuloslaskelmassa : Peruskunta ja liikelaitokset myyvät/ostavat palveluja toisiltaan 646,5 meur edestä. Peruskunta perii pääomakorvausta 55,5 meur edestä ja toisaalta saa myöntämilleen lainoille 6,0 meur korkoa.

Eliminoinnit taseessa : Liikelaitosten peruspääoma on 497,1 meur ja niiden kaupungilta saamat lainat ovat 64,5 meur.

Tampereen Kaupungin tulot

2006

B&MANs

Tampereen Kaupungin sai vuonna 2006 satunnaisia myyntivoittoja ainoastaan 9 meur edestä – lähes 50 meur vähemmän kuin vuonna 2005 johtuen sähköverkkotoiminnan sisäisestä myyntivoitosta

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen Kaupungin Tuloslaskelma	2006	2005	2004	2003	2002	ERO 2006/2005	CAGR
<i>Myyntituotot</i>	261 135	248 709	252 257	239 511	211 176	12 426	5,45 %
<i>Maksutuotot</i>	51 092	49 623	48 515	44 980	47 312	1 469	1,94 %
<i>Tuet ja avustukset</i>	27 269	22 680	22 478	19 402	17 370	4 589	11,94 %
<i>Vuokratuotot</i>	0	0	0	0	0	0	
<i>Muut tuotot</i>	55 684	52 057	44 963	45 161	36 879	3 627	10,85 %
Toimintatuotot	395 180	373 069	368 213	349 054	312 737	22 111	6,02 %
Valmistus omaan käyttöön	84 873	72 943	90 677	92 923	83 823	11 930	0,31 %
<i>Satunnaiset tuotot</i>	9 170	58 781	64	0	2 809	6 361	34,42 %
<i>Satunnaiset kulut</i>	0	0	0	0	0	0	
Myyntivoitot/tappiot	9 170	58 781	64	0	2 809	6 361	34,42 %

- **Toimintatuotot:** Kertymä vuoden aikana 395 meur, 22 meur enemmän kuin vuonna 2005. Viidessä vuodessa toimintatuotot ovat kasvaneet 6,0 % vuosivauhdilla – yhteensä yli 82 meur:lla. Suurin syy kasvuun on liikelaitosten toiminnan kasvu.
- **Valmistus omaan käyttöön:** Kuluja on aktivoitu 84,9 meur edestä (aktivoitujen kulut viedään tilinpäätöksessä käyttöomaisuuteen, eli ne ovat investointeja). Summa kasvoi vuonna 12 meur:lla.
- **Myyntivoitot/tappiot:** Sähköverkkotoiminnan yhtiöittämisestä syntyi 59 meur myyntivoitto vuonna 2005. Myyntivoitoista ovat vuonna 2006 peräisin lähinnä maanaluiden myynnistä mutta myös 9,3 meur suuruinen Tampere Science Park Oy:n osakkeista saatu myyntivoitto.

Verotulot ovat vuodesta 2003 kasvaneet lähes 100 meur:lla – *kunnallisverokertymä oli vuonna 2006 36 meur suurempi kuin vuotta aikaisemmin* – 16,75 % veroäyrillä kaupunki olisi päässyt vuoden 2005 verokertymään

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

	2006	2005	2004	2003	2002	ERO 2006/2005	CAGR
Kunnan tulovero	535 400	499 600	483 400	462 500	473 897	35 800	3,10 %
Osuus yhteisöveron tuotoista	66 200	64 700	54 300	49 200	70 694	1 500	-1,63 %
Kiinteistövero	28 800	26 200	24 800	24 700	24 489	2 600	4,14 %
Koiravero/Muut verot	200	200	200	200	200	0	0,00 %
Verot Yhteensä	630 600	590 700	562 700	536 600	569 280	39 900	2,59 %

Verotulot : Kokonaisuudessaan verotuloja kertyi vuonna 2006 630,6meur, joka on 39,9 meur (+6,8 %) enemmän kuin vuonna 2005. Tuloluokkia on kolme :

1. **Kunnallisveron** (18 %) kertymä oli 535,4 meur ja se kasvoi 35,8 meur (+ 7,2 %). Yksi veroäyri toi kaupungin kassaan 29,7 meur. Vuoden 2005 verokertymään euroissa oltaisiin päästy, jos veroäyri olisi ollut 16,75 %. Kun veroäyri pysyi samana, kasvoivat siis tamperelaisten kunnallisverotuksessa verotettavat tulot juuri 7,2 %.
2. **Osuus yhteisöveron tuotosta** oli 66,2 meur. Kasvua kertyi ainoastaan 1,5 meur (+2,3%) vuodesta 2005. Summa kuvaa myös sitä, miten Tampereella toimivien yritysten tulokset kehittivät. (Valtio kerää yhteisöverot ja jakaa osuuden - noin 22,5 % tästä summasta - kunnille suhteessa yritysten työntekijämääriin niissä).
3. **Kiinteistöveroa** kertyi 28,8 meur, ja kertymä oli 2,6 meur korkeampi kuin vuonna 2005. Kiinteistöverokertymä kasvaa 4,1 % vuosivauhtia (2002-2006), eli laiskasti suhteessa esim. Espooseen (11 %) mutta kaksi kertaa nopeammin kuin Helsingissä.

Valtionosuuden nettosummat kasvavat väestön ikääntyessä ja tasausmaksut olivat 5 meur aiempaa pienemmät – *valtionosuudet kasvoivat lähes 12 % vuonna 2006 (+ 18 meur)*

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

TAMPEREN KAUPUNKI	2002 Tampere 199 823 18,00 %	2003 Tampere 200 966 18,00 %	2004 Tampere 202 932 18,00 %	2005 Tampere 204 337 18,00 %	2006 Tampere 206 368 18,00 %	Muutos 2006/2005 6 545 0,00 %	CAGR
Yleinen	6 289	6 336	6 428	6 371	11 427	5 056	16,10 %
Sosiaali- ja terveydenhuolto	90 046	100 843	117 301	130 922	138 209	7 287	11,31 %
Opetus- ja kulttuuritoimi	47 950	52 607	53 224	55 082	55 755	673	3,84 %
Valtionosuudet brutto	144 285	159 786	176 953	192 375	205 391	13 016	9,23 %
Verotulojen tasaus	-33 346	-39 358	-36 170	-36 305	-31 421	4 884	-1,48 %
Valtionosuudet netto	110 939	120 428	140 783	156 070	173 970	17 900	11,90 %

- Valtionosuudet:** Kaupungin valtionosuudet olivat 174,0 meur positiiviset ja 17,9 meur suuremmat kuin vuotta aiemmin. Suomessa valtio ja kunnat ovat yhteisvastuussa koko maan peruspalveluiden rahoituksesta. Kunnat tuottavat palvelut ja valtio jakaa, sangen monimutkaisen kalkyylin kautta, *osuutensa* kunnille. Valtionosuuslaskelmaan kuuluu neljä erää :

- Yleinen osuus:** noin 50 eur/asukas: Tampere sai 11,4 meur vuonna 2006 (laskentaperiaatteet muuttuivat v. 2006).
- Sosiaali- ja terveydenhuolto,** jossa valtionosuus on 33% koko maan n. 12 mrd eur kokonaissummasta. Valtionosuudet (yhteensä 3 855 meur) jaetaan kuntien kesken osin niiden ikäjakauman perusteella. Tampereen kaupungin osuus oli vuonna 2006 138,2 meur ja hoitotakuusta ja väestön ikääntymisestä johtuen kasvussa. Vuoden 2005 osuus oli 130,9 meur. Summa on viidessä vuodessa noussut 1,5x ja kasvaa 11,3 % vuosivauhtia - aivan kuten Helsingissä.
- Opetus- ja kulttuuri** jossa valtionosuus on noin 20 % Tampereen kaupungin kokonaismenoista. Summa oli vuonna 2006 55,8 meur.
- Yllämainittuja **valtionosuuksia tasataan** lopulta summalla joka on riippuvainen kunnan verotuloista/asukas. Laskentalogiikka lähtee kaikkien kuntien keskimääräisistä verotuloista asukasta kohden. Jokaiselle kunnalle taataan tämä keskimääräinen minimitulotas. Ne kunnat jotka ovat tämän tason yläpuolella maksavat *tasausveroa*. Tasauksen määrä on 40% minimitason ja kunnan asukaskohtaisten verotulojen erotuksesta kerrottuna asukasmäärällä. Tampereella vuonna 2006 tasaussumma oli 31,4 meur, mutta laskussa vuoden 2003 huipustaan. Kun valtionosuudet bruttomääräisenä nousivat (vuonna 2006 + 13,0 meur) ja tasaussumma pieneni (vuonna 2006 – 4,9 meur) oli Tampereella 18 meur edellisvuotta enemmän varoja käytettävänään (yli 0,5 veroäyriä).

Kokonaisuudessaan tuloja kertyi kaupunkitasolla vuonna 2006 1 293 meur, 41 meur enemmän kuin vuonna 2005 (sisäinen myyntivoitto 2005)

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen Kaupungin Tuloslaskelma	2006	2005	2004	2003	2002	ERO 2006/2005	CAGR
Toimintatuotot	395 180	373 069	368 213	349 054	312 737	22 111	6,02 %
Valmistus omaan käyttöön	84 873	72 943	90 677	92 923	83 823	11 930	0,31 %
Verot ja valtionosuudet	803 915	746 731	703 425	656 985	680 848	57 184	4,24 %
Myyntivoitot/tappiot	9 170	58 781	64	0	2 809	-49 611	34,42 %
" Liikevaihto "	1 293 138	1 251 524	1 162 379	1 098 962	1 080 217	41 614	4,60 %

Liikevaihto : Tulolähteitä on neljä :

1. **Toimintatuotot** : kertymä oli 395 meur ja kasvoi 22 meur (+ 6,0 %)
2. **Valmistus omaan käyttöön** : 85 meur ja peräti 12 meur korkeampi kuin vuonna 2005
3. **Verotulot ja valtionosuudet** : yhteensä 804 meur ja 57 meur enemmän kuin vuonna 2005 (edustaa lähes 2 % veroäyriä eli 16 % veroäyrillä kaupunki olisi päässyt vuoden 2005 tasoon).
4. **Myyntivoitot** : kertyi 9 meur mutta olivat kaikki " ulkoisia " (toisin kuin vuonna 2005).

Tampereen Kaupungin menot

2006

B&MANs

Vuoden 2006 liikevoitto oli ainoastaan 6 meur – kustannukset nousivatkin kuitenkin yli 90 meur - eli ollaan takaisin vuoden 2004 tasolla

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen Kaupungin Tuloslaskelma	2006	2005	2004	2003	2002	ERO 2006/2005	CAGR
" Liikevaihto "	1 293 138	1 251 524	1 162 379	1 098 962	1 080 217	41 614	4,60 %
<i>Palkat ja palkkiot</i>	425 945	415 274	397 891	376 194	355 759	10 671	4,60 %
<i>Eläkekulut</i>	105 010	101 990	93 049	93 084	81 411	3 020	6,57 %
<i>Muut hlö sivukulut</i>	32 233	31 451	28 690	26 435	28 071	782	3,52 %
Henkilöstökulut yhteensä	563 188	548 715	519 630	495 713	465 241	14 473	4,89 %
Palvelujen ostot	356 471	324 616	323 336	300 437	268 245	31 855	1,37 %
Aineet,tarvikkeet ja tavarat	173 115	142 903	133 889	134 269	127 859	30 212	7,87 %
Avustukset	91 277	82 266	80 069	79 243	77 201	9 011	4,28 %
Vuokratulut	0	0	0	0	0	0	
Muut toimintakulut	23 319	17 897	19 367	15 564	14 211	5 422	13,18 %
Toiminnankustannukset	1 207 370	1 116 397	1 076 291	1 025 226	952 757	90 973	6,10 %
Toimintakate	85 768	135 127	86 088	73 736	127 460	-49 359	-9,43 %
Poistot	79 725	80 498	82 326	79 852	75 126	-773	1,50 %
Liikevoitto	6 043	54 629	3 762	-6 116	52 334	-48 586	

- **Henkilöstökulut:** 563,2 meur ja kasvoivat 14,4 meur (+2,6 %). Kunnallisverokertymästä kuluu 105,2 % henkilöstökulujen maksamiseen. Vuodesta 2002 oli vuotuinen kasvuvauhti ollut lähes 5 %, eli vuonna 2006 kasvuvauhti on hidastunut olennaisesti. Eläkekulut kasvoivat kuitenkin 6,6 % ja niiden kasvuvauhti on myös kasvussa. Henkilöstön lukumäärä oli 16 558 ja se oli lisääntynyt 302 henkilöllä. Henkilöstömäärän ja kulujen kehityksen suhteellinen osuus kaupungin toimintamenoista on yhtäältä riippuvainen siitä, missä rakenteessa (liikelaitos, osakeyhtiö, kuntayhtymä ym.) kulut syntyvät, toisaalta siitä, miten paljon kaupunki ostaa tai tuottaa itse palveluja. Tampereen kaupungilla on laajaa kuntayhtymätoimintaa ja jos esim. jo Tampereen osuus (39,4 %) Pirkanmaan sairaanhoitopiirin (PSHP) henkilöstökuluista (269 meur) lisätään kaupungin lukuihin, niin puhutaan 106 meur henkilöstövastuista – vastaa 2 650 henkilöä.
- **Palveluiden ostot:** 356,5 meur (+ 14,5 meur). Suurin yksittäinen erä on juuri erikoissairaanhoidon palveluiden ostot PSHP:iltä. Summaa ei raportoida tilinpäätöksessä. Myöskään tytäryhtiöiltä tehtyjä ostoja ei yleensä raportoida erikseen. Tampereen kaupunki ei myöskään tilinpäätöksessään erikseen mainitse miten paljon palveluja se ostaa omilta kuntayhtymiltään. Voimme olettaa, että PSHP:ltä tehdyt palveluiden ostot olivat vuonna 2006 erikoissairaanhoidon menojen toteutuman 174,7 meur luokkaa. Tampereen kaupunki ostaa täten 14,1 % palveluistaan (ja tuottaa 85,9 % itse) kun verrataan palveluiden ostoja kaupungin koko kustannusmassaan ja eliminoidaan kuntayhtymäostot. Vastaava lukua konsernitasolla ei ole mahdollista laskea, sillä tilinpäätöksestä ei käy ilmi miten paljon tytäryhtiöt tuottavat palveluja kaupungille.
- **Aineet & tarvikkeet:** 173,1 meur, kasvua 30,2 meur (peräti 21,1 %) . Tästä summasta liikelaitosten osuus oli jopa 130,9 meur (75,6 %), koska Tampereen kaupungin liikelaitostoiminta on mittavaa.
- **Avustukset:** 91,3 meur, kasvua 9 meur. Sosiaali- ja terveydenhuoltoon kanavoitiin tästä suurin summa - loput opetukseen.
- **Vuokrat:** Ei raportoida Tampereella erikseen vaan ovat osa muita toimintakuluja. Tilinpäätöksestä ei myöskään käy ilmi, miten paljon kaupunki ostaa omilta kiinteistöyhtiöiltään vuokrapalveluja.
- **Muut toimintakulut:** 23,3 meur, kasvua peräti 30,92 % ja viiden vuoden kasvuvauhti on yli 13 %.
- **Poistot:** 79,7 meur ovat vuoden 2005 tasolla, vaikka kaupunki on vuoden aikana tehnyt lähes 100 mrd eur investoinnit.

B&MANs

Rahoitustoiminnan tulos oli 13,8 meur. Kun kaupunki teki 6,0 meur liikevoittoa, oli nettotulos 19,8 meur – vuonna 2005 *sähköverkon myynnistä johtuen 45 meur huonompi*

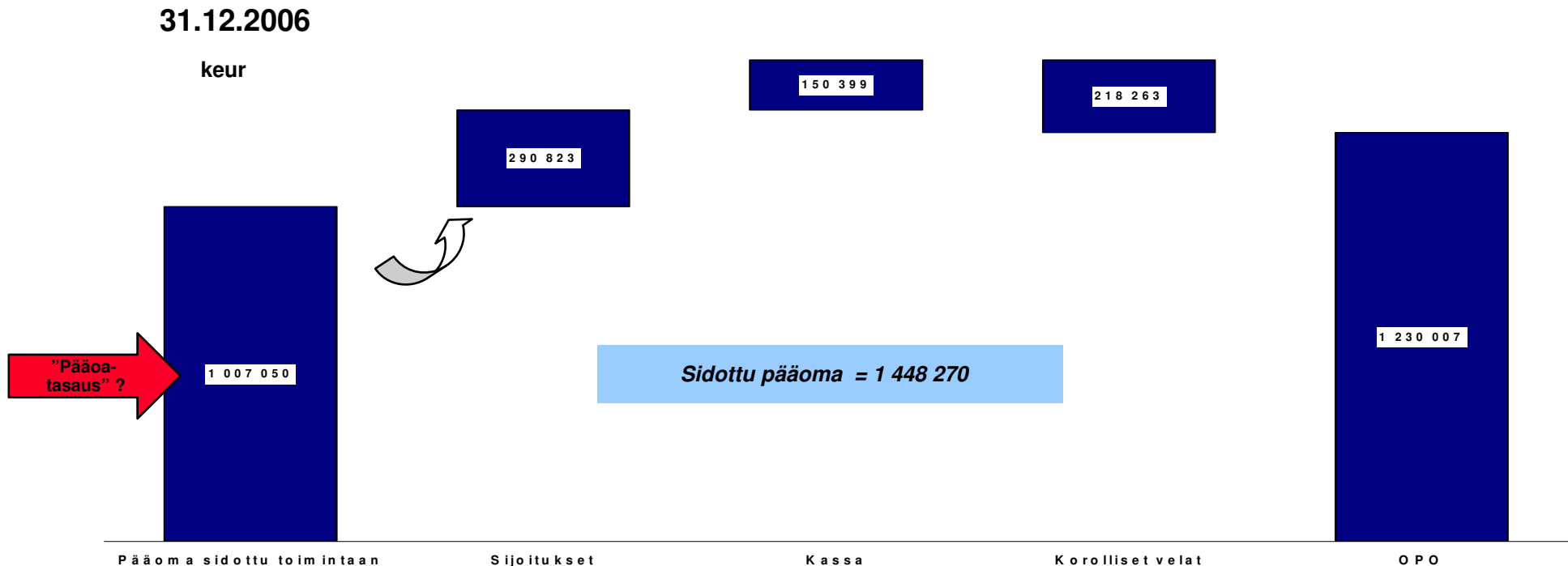
Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen Kaupungin Tuloslaskelma	2006	2005	2004	2003	2002	ERO 2006/2005
Liikevoitto	6 043	54 629	3 762	-6 116	52 334	-48 586
<i>Korkotuotot</i>	13 415	8 946	5 997	6 861	7 999	4 469
<i>Muut rahoitustuotot</i>	7 557	6 625	3 192	2 779	2 253	932
<i>Korkokulut</i>	-6 897	-5 579	-5 682	-5 577	-5 626	-1 318
<i>Muut rahoituskulut</i>	-279	-170	-462	-24	-2 728	-109
Rahoitus netto	13 796	9 822	3 045	4 039	1 898	3 974
Arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0
Netto tulos	19 839	64 451	6 807	-2 077	54 232	-44 612
<i>Poistoeron muutos</i>	403	595	580	1 534	975	-192
<i>Varausten muutos</i>	-2 000	-1 950	0	0	0	-50
<i>Rahastojen muutos</i>	-11 896	-1 928	-2 503	10	-2 128	-9 968
Varausten ja rahastojen muutos	-13 493	-3 283	-1 923	1 544	-1 153	-10 210
Verot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden ylijäämä	6 346	61 168	4 884	-533	53 079	-54 822

- **Rahoitusnetto** : Rahoitustoiminta toi kaupungille nettotuloa 13,8 meur (+4 meur). Toiminnan tulos on riippuvainen monesta eri seikasta: millä pääomarakenteella kaupunki toimii, miten paljon varoja kassassa on ollut ja miten puhtaat finanssisijoitukset realisoituvat. Rahoitusnetto on ollut Tampereella kasvanut vuosi vuodelta , eli kaupungilla on jatkuvasti korkomenojaan enemmän sijoitustuottoja. Rahoitustoiminnan nettotulosta voidaan pitää kaupungille yhtenä potentiaalisena kasvavana rahoitusmuotona. Näin asia onkin esimerkiksi Espoossa mielletty. E.ON -kaupan jälkeen sijoitustoiminnasta tuli Espoole uusi ydintoiminta. Myös Tampereen kaupungilla on mittavat omistukset, jotka se rahoittaa kokonaan omalla pääomalla. Tampereen(kuten Helsinginkin) pitäisi myös pystyä realisoimaan sellaista omaisuuttaan, jonka ei katsota kuuluvan sen ydintoimintaan, rahastoimaan saadut voittovarot sekä kanavoimaan varat takaisin ydintoimintaan – juuri kuten Espoon kaupunki on tehnyt.
- **Varausten ja rahastojen muutokset** : Nettotulosta (19,8 meur) kertyi vuonna 2006 peräti 44,6 meur vähemmän kuin vuotta aikaisemmin – ennen mainitsemamme sähköverkon yhtiöittämisestä syntyneestä sisäisestä myyntivoitosta johtuen.

Myös Tampereen kaupunki on nettomielessä lähes velaton – eli kaupunki rahoittaa toimintansa ja sijoituksensa melkein kokonaan omalla pääomalla

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

- Pääomia sidottu kaupungin toimintaan 4 880 eur/asukas:** Jos kaupunki sitoo toimintaansa vähän pääomia asukasta kohti, on se todennäköisesti sekä siirtänyt osan toiminnastaan omistamiinsa tytäryhtiöihin että kokonaan irtautunut jostakin toiminnasta, jonka se ei ole katsonut kuuluvan sen ydintoimintaan. Tämä tarkoittaa myös, että pääomia on siirtynyt kaupungin sijoitustoimintaan. Helsingin kaupungilla on (10 000 eur /asukas) esim. Espoon ja Tampereen kaupunkeihin verrattuna yli 2x enemmän pääomia asukasta kohti sidottuna toimintaansa.
- Mikäli kaupunkeja haluttaisiin kannustaa keskittymään ydintehtäviinsä, voisi valtio liittää myös tase-eriä osaksi valtionosuusjärjestelmäänsä. Tällainen erä voisi olla esimerkiksi "pääomatasaus", joka laskettaisiin siitä, miten paljon kaupunki tai kunta sitoo sisäiseen toimintaansa varoja/asukas. Tavoitteena olisi antaa kunnille insentiivi joko yhtiöittää toimintojaan tai/ja irtautua toiminnosta, jotka eivät kuulu niiden ydintoimintaan. Tasaus ei olisi konfiskatorinen, vaan kaupunki voisi edelleen valita joko laajemman toiminnan (mutta yhtiömuodossa) tai ydintehtäviin keskittyvän toiminnan välillä. Jälkimmäisessä tapauksessa irtautumisista saadut varat voitaisiin rahastoida (Espoon kaupungin tapaan) ja ottaa käyttöön kun tilanne niin vaatisi.

Vuoden 2006 toiminnasta on kertynyt 85,8 meur kassavirtaa
- kaupunki investoi 96 meur toimintaansa joka on yli 1,2x suhteessa poistoihin

keur	Tampereen Kaupunki	2006	Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs
	EBIT	6 043	
	Poistot	79 725	
	Välittömät verot	0	
	Brutto kassavirta	85 768	
	Käyttöpääoman muutos	-6 540	
	Käyttöomaisuus investoinnit	95 970	
	Netto investoinnit	89 430	
	Vapaa kassavirta	-3 662	
	Rahoitus netto	13 796	
	Korollisten lainojen muutos	15 622	
	OPO muutos	2 667	
	Kassa varojen muutos	28 408	

- **Investoinnit:** Nettoinvestoinnit olivat vuonna 2006 89,4 meur. Käyttöomaisuuteen investoitiin 96 meur taseesta laskettuna. Jos kasvuinvestoinnit määritellään sen mukaan, miten paljon suuremmat käyttöomaisuusinvestoinnit olivat suhteessa poistoihin, niin kaupunki investoi vuonna 2006 16 meur toiminnan kasvuun, mikä suhteessa esim. Helsinkiin edustaa maltillista tasoa (siellä investoinnit/poistot => 2x).
- **Korolliset lainat :** Lainoja otettiin jostakin syystä kaupunkitasolla lähes 16 meur edestä lisää ja ne kasvattivat likvidejä varoja – jotka olisivat ilman uusia lainojakin kasvaneet 13 meurilla.
- Kun kunnille yrittää laskea kassavirtoja **taseesta**, niin laskelmat eivät yleensä täsmää. Käyttöomaisuuden kirjauskäytännöissä on eria, jotka eivät ole kassavirtapohjaisia. Myös esim. valtion antamat avustukset käyttöomaisuusinvestointeihin eivät kulje tuloslaskelman kautta, eikä niitä myöskään kirjata oman pääoman kautta. Tampereen kohdalla kassavirtalaskelma täsmää myös taseesta laskettuna.

Sisältö

- **Tausta ja tavoitteet**
- **Tampereen kaupunki 2002-2006**
- **Tampereen kaupunkikonserni 2006**
- **Tampereen kaupunkikonserni - yhteenveto**

Tampereen kaupungin tytäryhtiötoiminta – neljä laajempaa kokonaisuutta

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

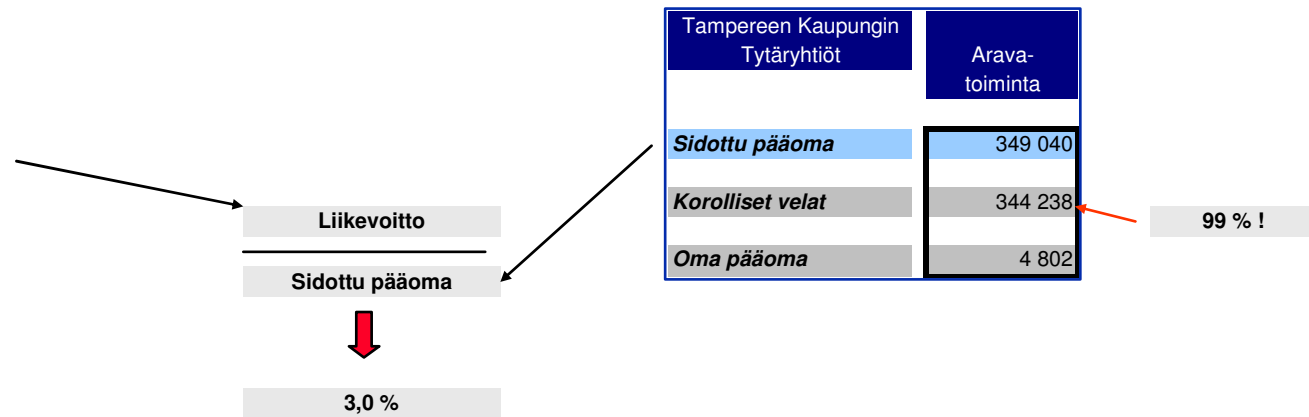
Tampereen kaupungin konserni																							
Tampereen kaupunki	2006																						
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>ARAVA</th> <th>Omistus</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 Tampereen vuokratulosäätiö Oy</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>2 Tampereen Vuokra-Asunnot Oy</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>3 Vilusen rinne Oy</td> <td>100,0</td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;">+</p>	ARAVA	Omistus	1 Tampereen vuokratulosäätiö Oy	100,0	2 Tampereen Vuokra-Asunnot Oy	100,0	3 Vilusen rinne Oy	100,0														
ARAVA	Omistus																						
1 Tampereen vuokratulosäätiö Oy	100,0																						
2 Tampereen Vuokra-Asunnot Oy	100,0																						
3 Vilusen rinne Oy	100,0																						
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>KIINTEISTÖT</th> <th>Omistus</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 Pirkan Opiskelija-asunnot Oy</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>2 Tampereen messu- ja urheilukeskus Oy</td> <td>66,0</td> </tr> <tr> <td>3 Opintanner Kiinteistöt Oy</td> <td>97,8</td> </tr> <tr> <td>4 Insinöörioppilastalo Oy</td> <td>63,2</td> </tr> <tr> <td>5 Tampereen Palvelukiinteistöt Oy</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>6 Tampereen Kotilinnan säätiö</td> <td>100,0</td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;">+</p>	KIINTEISTÖT	Omistus	1 Pirkan Opiskelija-asunnot Oy	100,0	2 Tampereen messu- ja urheilukeskus Oy	66,0	3 Opintanner Kiinteistöt Oy	97,8	4 Insinöörioppilastalo Oy	63,2	5 Tampereen Palvelukiinteistöt Oy	100,0	6 Tampereen Kotilinnan säätiö	100,0								
KIINTEISTÖT	Omistus																						
1 Pirkan Opiskelija-asunnot Oy	100,0																						
2 Tampereen messu- ja urheilukeskus Oy	66,0																						
3 Opintanner Kiinteistöt Oy	97,8																						
4 Insinöörioppilastalo Oy	63,2																						
5 Tampereen Palvelukiinteistöt Oy	100,0																						
6 Tampereen Kotilinnan säätiö	100,0																						
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>KUNTAYHTYMÄT</th> <th>Omistus</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 Hämeen Päihdehuollon KY</td> <td>32,5</td> </tr> <tr> <td>2 Pirkanmaan ammatillisen koulutuksen KY</td> <td>50,0</td> </tr> <tr> <td>3 Pirkanmaan Liitto</td> <td>45,6</td> </tr> <tr> <td>4 Pikanmaan Sairaanhoidopiirin KY</td> <td>39,4</td> </tr> <tr> <td>5 Pirkanmaan sosiaalipalvelujen Ky</td> <td>40,3</td> </tr> <tr> <td>6 Tampereen kaupunkiseudun KY</td> <td>64,2</td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;">+</p>	KUNTAYHTYMÄT	Omistus	1 Hämeen Päihdehuollon KY	32,5	2 Pirkanmaan ammatillisen koulutuksen KY	50,0	3 Pirkanmaan Liitto	45,6	4 Pikanmaan Sairaanhoidopiirin KY	39,4	5 Pirkanmaan sosiaalipalvelujen Ky	40,3	6 Tampereen kaupunkiseudun KY	64,2								
KUNTAYHTYMÄT	Omistus																						
1 Hämeen Päihdehuollon KY	32,5																						
2 Pirkanmaan ammatillisen koulutuksen KY	50,0																						
3 Pirkanmaan Liitto	45,6																						
4 Pikanmaan Sairaanhoidopiirin KY	39,4																						
5 Pirkanmaan sosiaalipalvelujen Ky	40,3																						
6 Tampereen kaupunkiseudun KY	64,2																						
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>LIIKETOIMINTAA HARJOITAVAT</th> <th>Omistus</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 Ekokumppanit Oy</td> <td>90,8</td> </tr> <tr> <td>2 Pirkanmaan Jätehuolto Oy</td> <td>50,8</td> </tr> <tr> <td>3 Runoilijan tie Oy</td> <td>72,6</td> </tr> <tr> <td>4 Tammerkosken Energia Oy</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>5 Tampereen pysäköintitalo Oy</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>6 Tampereen ravirata Oy</td> <td>70,0</td> </tr> <tr> <td>7 Tampereen Särkänniemi Oy</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>8 Tampere-talo oy</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>9 Tavase Oy</td> <td>69,5</td> </tr> <tr> <td>10 Teknologiakeskus Hermia Oy</td> <td>100,0</td> </tr> </tbody> </table>	LIIKETOIMINTAA HARJOITAVAT	Omistus	1 Ekokumppanit Oy	90,8	2 Pirkanmaan Jätehuolto Oy	50,8	3 Runoilijan tie Oy	72,6	4 Tammerkosken Energia Oy	100,0	5 Tampereen pysäköintitalo Oy	100,0	6 Tampereen ravirata Oy	70,0	7 Tampereen Särkänniemi Oy	100,0	8 Tampere-talo oy	100,0	9 Tavase Oy	69,5	10 Teknologiakeskus Hermia Oy	100,0
LIIKETOIMINTAA HARJOITAVAT	Omistus																						
1 Ekokumppanit Oy	90,8																						
2 Pirkanmaan Jätehuolto Oy	50,8																						
3 Runoilijan tie Oy	72,6																						
4 Tammerkosken Energia Oy	100,0																						
5 Tampereen pysäköintitalo Oy	100,0																						
6 Tampereen ravirata Oy	70,0																						
7 Tampereen Särkänniemi Oy	100,0																						
8 Tampere-talo oy	100,0																						
9 Tavase Oy	69,5																						
10 Teknologiakeskus Hermia Oy	100,0																						

25 kpl = analyysin kohteen tässä raportissa

Tampereen sosiaalisella kiinteistötoiminnalla on 10 000 asuntoa - ja puolet koko kaupunkikonsernin korollisista lainoista

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen Kaupungin Tytäryhtiöt	Arava-toiminta
Tulot	52 651
Menot	28 175
Toim.kate	24 476
Poistot	13 832
Liikevoitto	10 644
	20,22 %
Rahoituskulut	-10 448
Rahoitustuotot	328
Verot	0
Peruspääomakorvaus	0
Vähemmistöosuus	0
Nettotulos	524

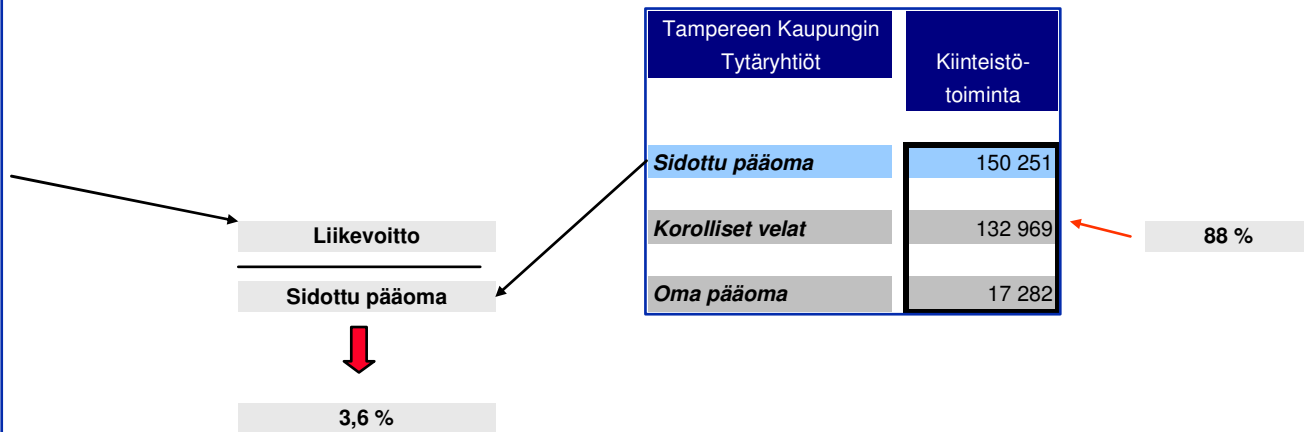
ARAVA-toiminta : Tampereen Vuokratalosäätiö (VTS) on Tampereen kaupungin vuonna 1970 perustama yleishyödyllinen säätiö, joka vuokraa omakustannushintaan vuokra-asuntoja tamperelaisille. VTS on järjestelymuodoltaan ja toimintaperiaatteiltaan yksityisoikeudellinen, yleishyödyllinen ja omakustannusperiaatteella toimiva yhteisö. VTS:n toimintaperiaatteiden tarkoitus on yhdistää asukkaiden joustava palveleminen, taloudellinen tehokkuus ja asuntopoliittinen tavoitteellisuus. VTS toteuttaa toiminnassaan Tampereen kaupungin asunto-ohjelmassa määriteltyjä asuntopoliittisia tavoitteita omalla toimialallaan. VTS:llä on Vilusen Rinteen talot mukaan lukien omistuksessaan tai hallinnassaan yli 7000 asuntoa eri puolilla Tamperetta. Lisäksi Tampereen Vuokra-asunnot Oy omistaa tai isännöi yli 3000 vuokra-asuntoa eri puolilla kaupunkia.

Tampereen sosiaalisen kiinteistötoiminnan yhteenlaskettu liikevaihto oli vuonna 2006 52,6 meur, ja liikevoittoa kertyi 10,6 meur . Korkojen maksuun käytettiin 10,4 meur ja nettotulosta tehtiin 0,5 meur. Arava toiminta sitoi pääomia 349 meur edestä, siitä korollisia velkoja oli peräti 344 meur . Eli konsernin lainasalkusta yli puolet rahoitti tätä toimintaa. Kun voittoa tehdään vain 0,5 meur, niin varaa lyhennyksiin jää poistojen ja nettotuloksen verran, jos toimintaan ei investoida lisää varoja. 14 meur tasalyhennyksillä maksetaan aravalainat pois 25 vuodessa.

Kaupungin kiinteistötoiminta sitoo pääomia 150 meur edestä - sijoitetun pääoman tuottoaste jää alle 4 %

Tampereen Kaupungin Tytäryhtiöt 2006	Kiinteistötoiminta
Tulot	22 779
Menot	13 287
Toim.kate	9 492
Poistot	4 091
Liikevoitto	5 401
	23,71 %
Rahoituskulut	-3 838
Rahoitustuotot	0
Verot	-195
Peruspääomakorvaus	0
Vähemmistöosuus	0
Nettotulos	1 368

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

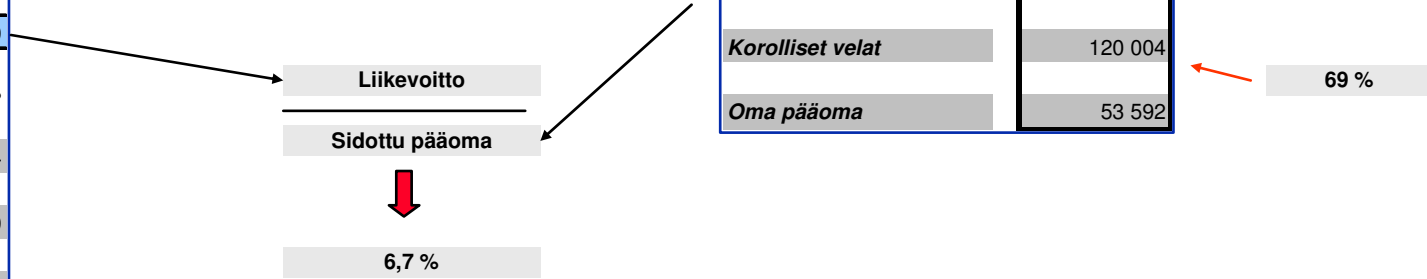
- **Kiinteistötoiminta** : Yhteenlaskettu liikevaihto oli vuonna 2006 22,8 meur ja ne tekivät liikevoittoa 5,4 meur. Toiminta sitoo kuitenkin 150 meur eur, jota rahoitetaan 12 % omalla ja peräti 88 % lainavaroilla – eli koko sidottu pääoma (vuoden 2006) tuottaa ainoastaan 3,6 %.

Omassa liiketoiminnassa Tampereen kaupungilla on kiinni 174 meur joka tuottaa 6,7 %

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen Kaupungin Tytäryhtiöt 2006	Liike-toiminta
Tulot	99 928
Menot	74 370
Toim.kate	25 558
Poistot	13 969
Liikevoitto	11 589
	11,60 %
Rahoituskulut	-7 614
Rahoitustuotot	289
Verot	-1 448
Peruspääomakorvaus	0
Vähemmistöosuus	0
Nettotulos	2 816

Tampereen Kaupungin Tytäryhtiöt 2006	Liike-toiminta
Sidottu pääoma	173 596
Korolliset velat	120 004
Oma pääoma	53 592

- Liiketoiminta** : Yhteenlaskettu liikevaihto oli vuonna 2006 100 meur ja ne tekivät nettotulosta 11,6 % liikevaihdosta. Toiminta sitoo 173,5 meur, jota rahoitetaan 31 % omalla ja 69 % lainavaroilla – eli koko sidottu pääoma tuottaa kohtuulliset 6,7 %.

Kaupunki on omistajana 6 erilaisessa kuntayhtymässä, joiden toiminta on hyvin laajaa

	Omistus- osuus
Pirkanmaan ammatillisen koulutuksen KY	50,01 %
Pirkanmaan Liitto	45,57 %
Pirkanmaan Sairaanhoidopiirin KY	39,39 %
Hämeen Päihde-Huollon KY	32,50 %
Pirkanmaan Sosiaalipalveluiden KY	40,34 %
Tampereen Kaupunkiseudun KY	64,21 %

Tampereen Kaupunki	Kunta- yhtymät
Tulot	229 402
Menot	217 265
Toim.kate	12 136
Poistot	10 364
Liikevoitto	1 773
	0,77 %
Rahoituskulut	-1 550
Rahoitustuotot	852
Verot	0
Nettotulos	1 075
	0,47 %
Peruspääomakorvaus	0
Tulos	1 075
	0,47 %

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen Kaupunki	Kunta- yhtymät
Sidottu toimintaan	77 112
Sijoitukset	2 838
Kassa	19 017
Sidottu pääoma	98 967
Lainat kunnalta	0
Muut rahottajat	14 863
Korolliset velat	14 863
Oma pääoma	84 104

- Kuntayhtymät** : Kaupungilla on hyvin laaja kuntayhtymätoiminta. Yhtymien yhteenlaskettu liikevaihto (**Tampereen kaupungin omistuosuuden suhteessa**) oli 229,4 meur ja toimintaan on sidottu 99,0 meur . PMSP ja PMAK ovat kaupungin kuntayhtymistä suurimmat. Koska Tampereen kaupunki (ja kunnat yleensä) eivät virallisesti tee (tai julkaise) konsernitilinpäätöstä, emme pysty analysoimaan esim. sitä, kuinka paljon kaupungilla on epäsuorasti henkilöitä palveluksessaan.

Suomessa kuntayhtymien palkkalistoilla on lähes 116 000 henkilöä joiden yhteenlasketut henkilöstömenot ovat 4 687 meur (noin 40 000 eur/palkansaaja).

Tampereen kaupungin konsernituloslaskelma – kaupunki teki konsernina lähes nollatuloksen joka kertoo siitä että 18 % veroprosentti oli oikealla tasolla

Tampereen kaupunki 2006	Perus- kunta	Rahastot	Liike- laitokset	Eli- minoinnit	Tampereen kaupunki	Arava- toiminta	Liiketoimintaa harjoittavat tyttäret	Kiinteistö- ja asunto- yhtiöt	Kunta- yhtymät (T:n osuus)	Eli- minoinnit	Tampereen Kaupunki (konserni)
Tulot	1 350 147	-23	441 330	-498 315	1 293 138	52 651	99 928	22 779	229 402	0	1 697 898
Menot	1 396 660	-978	310 601	498 315	1 207 370	28 175	74 370	13 287	217 265	0	1 540 467
Toim.kate	-46 513	955	130 729		85 768	24 476	25 558	9 492	12 136		157 430
Poistot	32 074	0	47 651		79 725	13 832	13 969	4 091	10 364		121 981
Liikevoitto	-78 587	955	83 078		6 043	10 644	11 589	5 401	1 773		35 450
	-5,82 %		18,82 %		0,47 %	20,22 %	11,60 %	23,71 %	0,77 %		2,09 %
Rahoituskulut	-6 548	0	-6 703	6 076	-7 176	-10 448	-7 614	-3 838	-1 550	0	-30 626
Rahoitustuotot	76 313	892	103	-55 513	20 972	328	289	0	852	0	22 441
Verot	0	0	0		0	0	-1 448	-195	0		-1 643
Peruspääomakorvaus			-49 437	49 437	0	0	0	0	0		0
Väh.osuus + muut tyttäret						0	0	0	0		-16 111
Tuloksen oikaisut											0
Nettotulos	-8 822	1 847	27 041		19 839	524	2 816	1 368	1 075		9 511
					1,53 %	1,00 %	2,82 %	6,01 %	0,47 %		0,56 %

Eliminoinnit konsernituloslaskelmassa : Tilinpäätöksestä ei käy ilmi miten paljon kaupunki ja sen tytäryhtiöt myyvät ja ostavat palveluja toisiltaan tai mitkä ovat sisäisten lainojen ja sijoituksen korot.

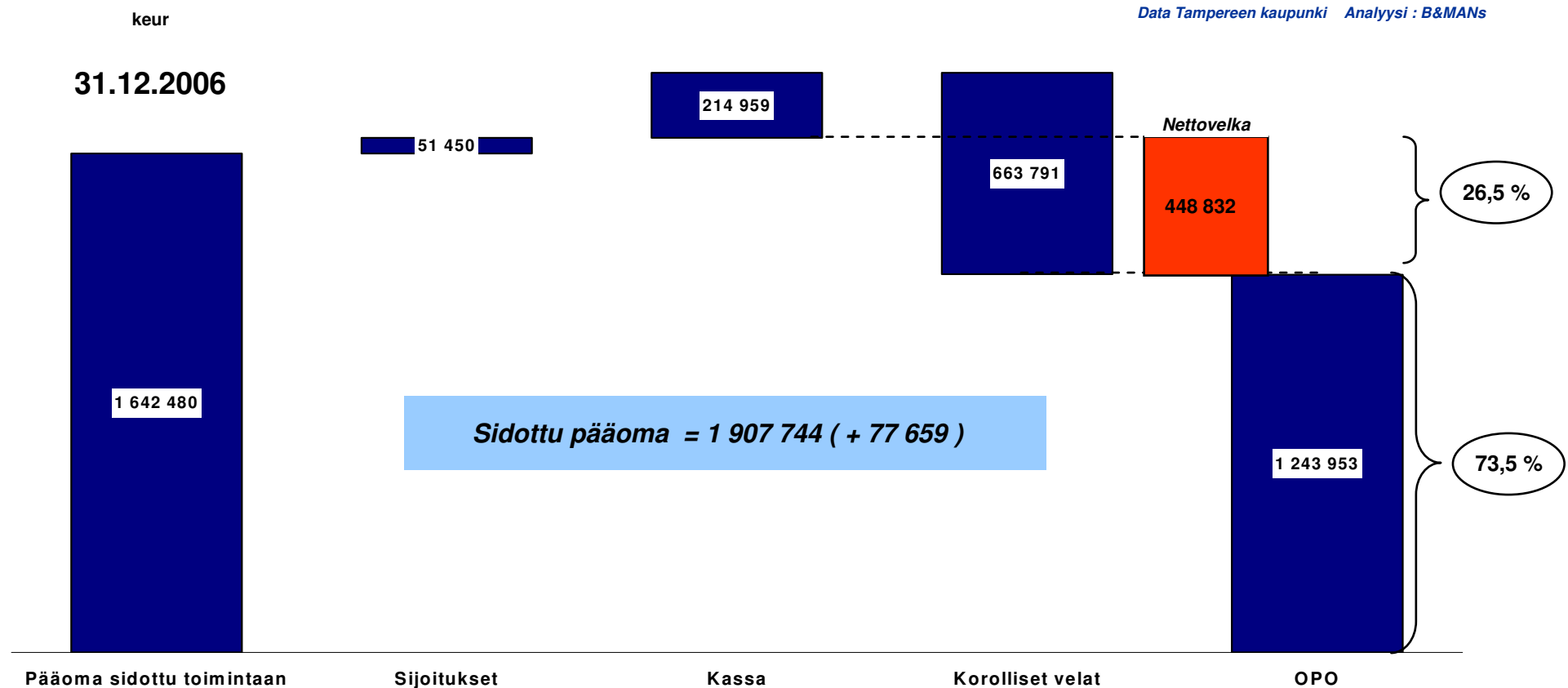
Kaupungin vähemmistöosuudet ovat 11,5 meur ja vaikuttavat konsernitulokseen.

Tampereen kaupungin konsernin sidottu pääoma – lähes 2 mrd eur

Tampereen kaupunki 2006	Perus- kunta	Rahastot	Liike- laitokset	Eli- minoinnit	Tampereen kaupunki	Arava- toiminta	Liiketoimintaa harjoittavat tyttäret	Kiinteistö- ja asunto- yhtiöt	Kunta- yhtymät (T:n osuus)	Eli- minoinnit	Tampereen Kaupunki (konserni)
<i>Sidottu toimintaan</i>	351 393	0	655 657		1 007 050	328 932	122 963	106 423	77 112	0	1 642 480
<i>Sijoitukset</i>	843 070	0	9 435	561 682	290 823	4 687	34 486	29 853	2 838	311 237	51 450
<i>Kassa</i>	32 749	57 301	60 349	0	150 399	15 421	16 147	13 975	19 017	0	214 959
<i>Sidottu pääoma</i>	1 227 212	57 301	725 441		1 448 270	349 040	173 596	150 251	98 967	0	1 908 889
<i>Korolliset velat</i>	205 696	0	77 110	-64 543	218 263	344 238	120 004	132 969	14 863	-166 546	663 791
<i>Oma pääoma</i>	1 021 514	57 301	648 331	-497 139	1 230 007	4 802	53 592	17 282	84 104	-144 689	1 245 098

Eliminoinnit konsernitaseessa : tytäryhtiötoimintaan on sidottu 311,2 meur ja tyttärillä on kaupungin myöntämiä lainoja 166,5 meur edestä.

Tampereen kaupunkikonserni sitoo lähes 2mrd eur pääomia – *nettovelkaa vain 449 meur, josta 344 meur sosiaalisessa kiinteistötoiminnassa – kaupunki on vauras*

Tampereen kaupunkikonsernin kassavirta – B&MANs arvio

Tampereen kaupunki 2006	Tampereen Kaupunki (konserni)
<i>Brutto kassavirta</i>	155 787
<i>Netto investoinnit</i>	162 665
<i>Vapaa kassavirta</i>	-6 877
<i>Netto korot</i>	-8 185
<i>Lainojen muutos</i>	38 052
<i>OPO lisäys</i>	9 598
<i>Kassavarojen muutos</i>	32 588

B&MANs arvion mukaan **Tampereen kaupunkikonserni** teki vuonna 2006 taseesta laskettuna **171,2 meur** edestä investointeja ja nettokäyttöpääoma pieneni 8,5 meur edestä – eli nettoinvestoinnit olivat vuonna 2006 konsernitason 162,7 meur. Vastaava luku kaupunkitasolla oli **89,4 meur** ja siinä käyttömaisuusinvestointeja tehtiin 96 meur edestä.

Toisin sanoen **tyttäret** tekivät peräti **75,2 meur** edestä investointeja toimintaansa.

Sisältö

- **Tausta ja tavoitteet**
- **Tampereen kaupunki 2002-2006**
- **Tampereen kaupunkikonserni 2006**
- **Tampereen kaupunkikonserni - yhteenveto**

Tampereen kaupunkikonserni – *Yhteenveto (1/4)*

Helsingin ja Turun kanssa samassa veneessä ?

- Tampere on kehittynyt aikojen saatossa tavalla, joka muistuttaa kahden muun Suomen vanhan kaupungin – **Helsingin ja Turun** - kehitystä. Tamperekaan ei ole immuuni demografian ja talouden rakennemuutoksen realiteeteille, jotka muokkaavat kuntatalouden toimintaympäristöä.
- Talouden toimialarakenne näissä kolmessa kaupungissa on osin vielä perinteisen ja hiljaksen taantuvan raskaan teollisuuden leimaamaa. Palveluihin, kauppaan ja logistiikkaan nojaavan toiminnan kehitys on suuntautunut lähikaupunkeihin. Lähikunnat ovat kehittäneet omia ”liikeideoitaan” omista lähtökohdistaan, eikä kuntaliitos ”vanhan suuren kaupungin” kanssa ole niiden näkökulmasta useinkaan kovin houkutteleva.
- Kaikki nämä kolme kaupunkia ovat vuosien mittaan asukkaitaan verottamalla keränneet mittavia omia pääomia.
- Yhdessäkään näistä kaupungeista ei asunto- ja tonttipolitiikka ole kyennyt vastaamaan työssä käyvien lapsiperheiden asuntojen kysyntään, ja kaupungit menettävät näin työikäistä ja nuorta väestöä lähikuntiin. Vanhempaa väestöä jää asumaan keskustaan, tai muuttaa ulkopuolelta näihin kaupunkiin, mikä vääristää demografiaa entisestään.
- Tampereen kaupungin väkiluku näyttää vakiintuneen 1 500 – 2 000 asukkaan vuotuisen kasvuun, mutta väestö on silti ikääntymässä, mikä näkyy selvästi sosiaali- ja terveystenonien kasvuvauhdissa ja myös verotulojen/asukas laskussa (joka taas näkyy parhaiten Tampereen maksamien valtionosuusjärjestelmän *tasausvero*- summien laskusta).
- Paikallisten kuntaliitoshankkeiden ajamisen sijaan tai niiden lisäksi myös valtion tulisi edistää hankkeita, joissa samankaltaisissa tilanteissa olevat kaupungit, sijainnista riippumatta, pyrkisivät yhdistämään voimavaransa ja rakentamaan yhteisiä toimintamalleja – kukin luonnollisesti ratkaisuja omiin tarpeisiinsa räätälöiden.

Tampereen kaupunkikonserni – *Yhteenveto (2/4)*

Tilaaaja - tuottajamallilla nousuun ?

- Yrity maailmassa yksi tie toiminnan uudistamiseksi vastaamaan paremmin sisäisiä ja ulkoisia haasteita on muuttaa organisaatiota ja sen toimintamallia. Pormestari-, sekä tilaaaja-tuottajamalleihin siirtyminen ovat Tampereen askeleita tähän suuntaan.
- Tampereen kaupungin **ulkoistamisaste** (palveluiden ostot ilman ostoja kuntayhtymiltä suhteessa koko kustannusmassaan) on toki vielä alhainen – **14,1 %** - joka tarkoittaa että kaupunki tuottaa 85,9 % palveluistaan itse.
- Kaupungin **sisäinen laskutus** on suuri (498 meur) juuri tilaaaja-tuottajamallista johtuen, ja kasvaa liikelaitosten (etenkin Tilakeskuksen vuokrien) sisäisestä laskutuksesta johtuen – **joka neljäs euro** siis pyörii kaupungin sisällä yksiköstä toiseen.
- Tilaaaja-tuottajamallin käyttö on askel oikeaan suuntaan, mutta **tilaajien mandaatin** pitäisi ehdottomasti ulottua palvelujen ostoon myös kaupungin oman tuotanto-organisaation ulkopuolelta. Jos näin ei ole, taantuu tilaaaja-tuottajamalli pelkäksi kunnan sisäiseksi hinnoittelumekanismiksi.
- Tilaaaja-tuottajamalli antaa myös kaupungille työkalun ohjata investointeja ulkopuolisille tuottajille, ja **jakaa erilaisia riskejä** useamman tahon kanssa. Kaupunki luonnollisesti joutuu maksamaan näistä palveluista riskipremion, jonka hintaa arvioidessa kaupungissa pitää pohtia, onko sillä tarpeeksi omaa osaamista kaikkien riskien kantamiseen.

Tampereen kaupunkikonserni – *Yhteenveto (3/4)*

Tampereella kaikki hyvin ?

- Tampereen *perustoiminnan* liikevoitto, -78,5 meur (tai tässä tarkastelussa tappio), on kaksi kertaa suurempi kuin vuonna 2005. Sijoitus- ja liikelaitostoiminta vetävät Tampereen *kaupungin* nettotuloksen kuitenkin 19,8 meur plussalle.
- Kun kaupunki konsernina teki vain 9 meur nettotulosta (eli tytäryhtiötoiminta oli 10 meur tappiollista) tarkoittaa se sitä, että konsernitulos on lähes nollassa ja vuoden 2006 veroprosentti oli mitoitettu oikein – Helsinki teki vuonna 2006 peräti 300 meur nettotuloksen konsernitasolla (samalla kun yksi veroäyri toi Helsingin kassaan 100 meur).
- Tampereen konsernitason poistot olivat tarkastelussa 121 meur. Kun todellinen nettotulos on konsernissa 9 meur, tarkoittaa tämä kassavirtamielessä sitä, että kaupunki pystyy konsernitasolla $121+9 = 130$ meur ylläpitoinvestointeihin. Koska konserni-investoinnit (171 meur) olivat 50 meur poistoja suuremmat niin kaupungin piti luonnollisesti rahoittaa tämä erotus (joko omalla tulorahoituksellaan tai ottamalla uutta lainaa). Huolimatta siitä, että tulorahoitus oli vuonna 2006 peräti 156 meur (ja käyttöpääoma 9 meur pienempi kuin vuotta aikaisemmin) otti kaupunkikonserni kuitenkin 38 meur uutta lainaa – *pannakseen* siitä 32 meur omaan *kassansa*.
- Tilanteessa, missä kaupungit ovat organisoineet toimintonsa hyvin eri tavoin, ovat yhtäältä *nettotulos konsernitasolla*, ja toisaalta *nettovarallisuus/asukas* esimerkkejä mittareista, joilla voidaan eliminoida osa vertailukelpoisuusongelmista. Toki jää vielä tukku muitakin vertailukelpoisia mittareita, kuten esim. käyttöomaisuuden kirjanpito- vs. markkina-arvot.
- Tampereen *asukasomistajan* nettovarallisuus (kaupunkikonsernin koko oma pääoma /asukas) vuoden vaihteessa 2006 oli 6 028 eur (+ 128 eur). Myös Tampere on, kuten monet muutkin suuret kaupungit, mainettaan vauraampi. Kaupunkien käyttämät kirjanpitoarvot taseessa eivät aina kuvaa taseen todellista arvoa. Esim. kaupunki on sisäisesti sijoittanut 42 meur energialaitoksen peruspääomaan, mutta sen markkina-arvo on lähes 650 MEUR. Jos energiatoiminta arvostettaisiin markkinahintaan, olisi asukasomistajan nettovarallisuus 3 000 eur korkeampi – Espoon tasolla

Tampereen kaupunkikonserni – *Yhteenveto (4/4)*

Seniorikampus ?

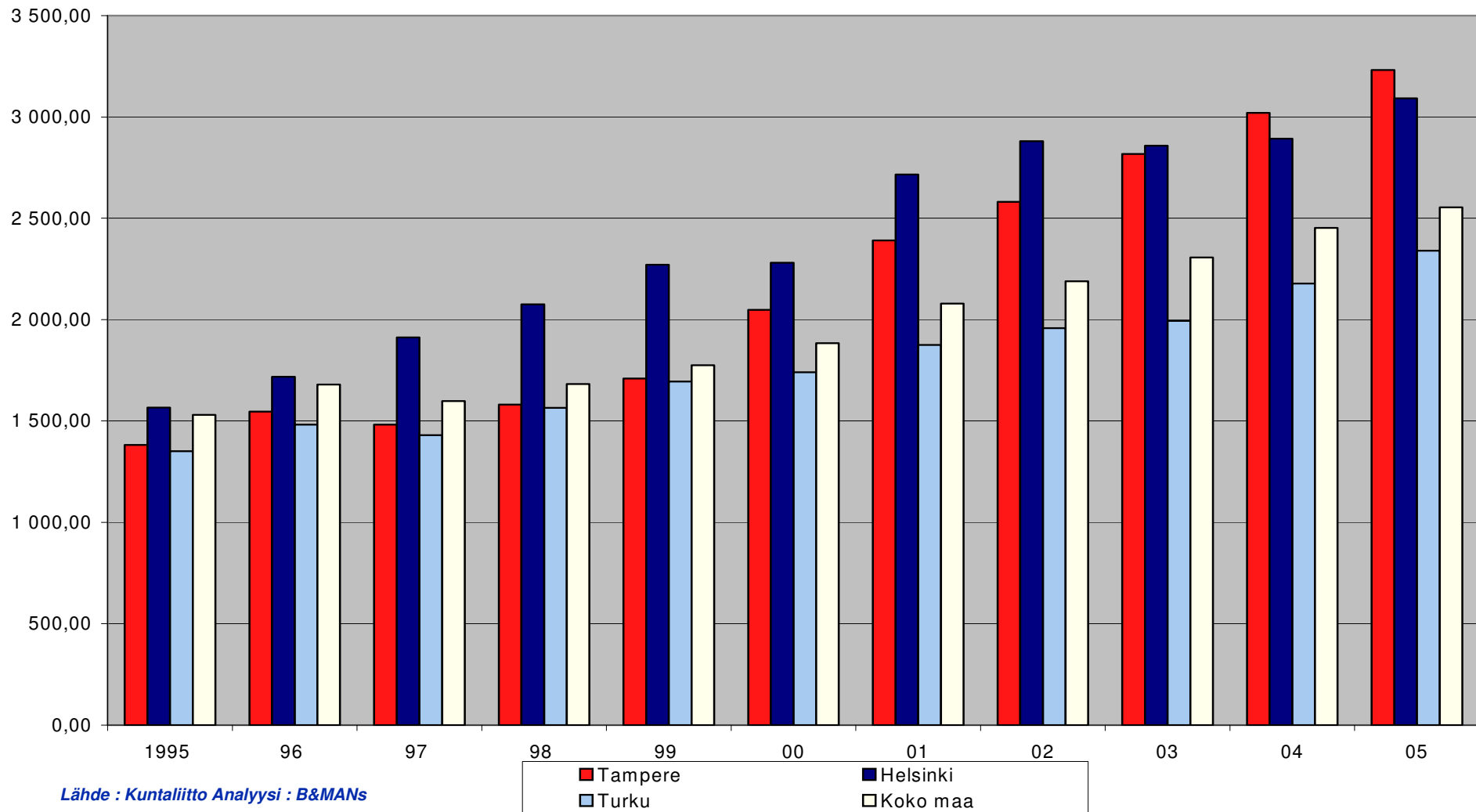
- Tampereen väestö on jo nyt ikääntynyttä naapurikuntiin verrattuna ja ennusteet viittaavat siihen, että Tampere ikääntyy vielä entisestään. Muuttoliike naapurikuntiin on ollut vilkasta etenkin lapsiperheiden osalta. Lisäksi kaupungilla on riski, että seniorit muuttavat lapsien muutettua kodista takaisin entiseen kotikaupunkiinsa Tampereelle viettämään eläkepäiviään – myös Tampereesta voi tulla "*God´s waiting room*" kuten Floridasta on tapana sanoa.
- Kaupungin kannalta ikääntymiseen liittyy isoja riskejä ja rahoitusvastuita. Ikääntyminen kasvattaa sosiaali- ja terveystoimen samanaikaisesti kun se vähentää verotuloja ikääntyvällä väestöllä on jo nyt ja varsinkin tulevaisuudessa iso tarve saada erilaisia palveluita verovarjoilla rahoitettujen palveluiden lisäksi. Tämä näkyy myös kaupungin seniorihuollon nettokustannuskehityksestä – Tampereella vuotuinen kasvuvauhti vuodesta 1995 on ollut lähes 9 % kun maan keskiarvo kasvaa vähän yli 5 % vauhdilla (katso taulukko seuraavalla sivulla).
- Tampereen, kuten Helsinginkin, ikääntyvä väestö on suhteessa muihin kuntiin varakkaampaa ja se tulee kuluttamaan enemmän palveluja, elää kauemmin ja tulee myös vaatimaan enemmän. Samalla juuri ikääntyvä ja suhteessa muuta maata vauraampi väestö on iso potentiaali. Palvelusektorin kehittäminen ja kehitys on keskeistä myös Tampereelle kuten koko Pirkanmaalle.
- Kaupungin kannattaisi kehittää yhteistyössä palvelusektorin kanssa uutta *Ikääntyvä Tampere*-strategiaa. Tavoitteena tulisi olla sekä lisätä yrittäjien määrää etenkin työvoimaintensiivisellä palvelusektorilla että taata ikääntyville väestölleen jatkossakin laadukkaita palveluja – **peruspalveluiden lisäksi**. Kaupungin pitää panostaa tähän, koska se luo sekä uusia työpaikkoja että verotuloja.
- Tampere olisi houkutteleva markkina yrityksille rakentaa ja kehittää palvelukonseptejaan. Toisin kuten usein väitetään, tarjonnasta ei ole pulaa kun löytyy kysyntää. Myös Tampereella on mahdollista luoda tilanne, jossa useat palvelun tarjoajat ovat läsnä kehittämällä kilpaillen toimintaansa kaupunkilaisten hyväksi.

Seniorihuollon nettokustannukset per yli 64v

Tampere, Helsinki, Turku

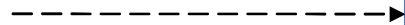
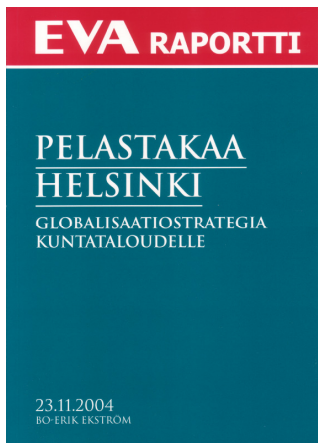
B&MANs

Tampere ja Helsinki omassa luokassaan – Turku maan keskiarvossa

LIITE

EVA:n kuntasektori raportteja

4 KUNTATALOUDEN RAPORTOINTI ON REMONTOITAVA

Ennen kuin alamme tästä, meidän tulee perehtyä hieman tarkemmin siihen, miten ja millä tasolla voimme vahvoa kuntien toimintaa ja ehkä siitä kautta löytää uusia rahoituslähteitä voidaksemme vastata haasteisiin.

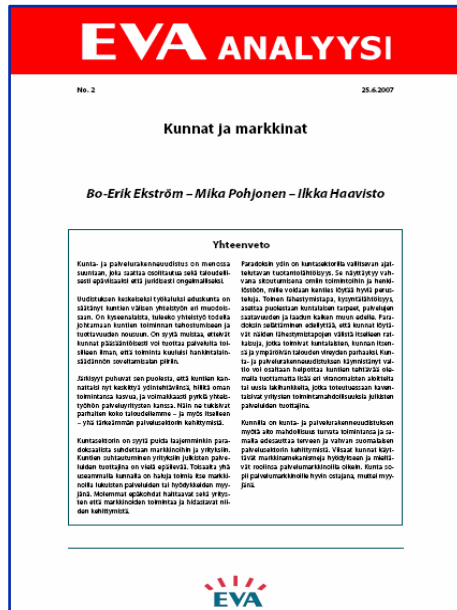
TASETTA EI SAA UNOHTAA

Kunnallinen toiminta näyttää taloudellisesta näkökulmasta kovin tulo- ja kasvavirtakeskeiseltä, ja tase-lukema unohtuu usein kovin helposti. Riippumatta siitä, onko taloudellinen toiminta yksityisesti tai julkisessa omistuksessa, sen voi jakaa kahteen osatekijään:

- operatiiviseen liiketoimintaan tarvittaviin resursseihin, joihin luetaan ennen kaikkea henkilökunta, materiaalit ja erilliset koneet ja laitteet,
- kiinteisiin pääomien eli toiminnan harjoittamiseen käytettäviin kiinteistöihin ja ma-alueisiin.

Kiinteistöihin, koneisiin ja laitteisiin tehdyt investoinnit, joiden elinikä ylittää vuoden, raportoidaan tase-laskelmassa ns. aktiivisella puolella kohdassa aineelliset hyödykkeet ja niitä vähennetään vuosittaisella kuluosuudella, joka kulkee nimellä poistot.

Taseen seuramisella on keskeinen merkitys kuntien taloudellisen tilan ymmärtämiselle. Kun tutkimme tehtyjä investointeja pidemmältä ajalta, saamme hyvän kuvan toiminnasta, sillä ne heijastavat melko hyvin yksittäisen toiminnan painotuksia ja valintoja. Laivaa on helpompi ohjata, jos tuntee sen rakenteen ja uppouman. Jos tase unohtuu ja kasvavirtakuktuuri hallitsee, kunta myös investoi helposti liikaa verovaroin. Ajatellaan, että "eihän se mitään maksa, kun se on meidän". Tällöin kunnan budjetiraami kiristyy vuosi vuodelta poistojen kasvattaessa nettokustannuksia automaattisesti.

Kunnilla on runsaasti osakeyhtiöitä ja liikelaitoksia, joiden kautta ne itse harjoittavat liiketoimintaa

Bisnes kiinnostaa kuntia

Vaikka kuntasektori ja lainaajaja suhtautuvat markkinamekanismeihin ja niiden hyödyntämiseen kuntapalvelujen tuotannossa varsin kriittisesti, haluavat kunnat kuitenkin hyödyntää liike-elämän toimintamalleja. Yhtäältä siksi, että kunnat näkevät, että liike-elämän toimintamallit lisäävät tuottavuutta. Toisaalta siksi, että kunnilla on runsaasti osakeyhtiöitä ja liikelaitoksia, joiden kautta ne itse haluavat harjoittaa liiketoimintaa (taulukko 1).

Hallituksen esityksessä eduskunnalle kuntalain muuttamisesta todetaan, että "nykyisten liikelaitosmallien, jossa liiketoiminta on osa kunnan toimintaa, on katsottu turvaavan kansainvälisen ja kustannusvastaavuuteen perustuvan ohjauksen myös niissä kunnan palveluissa, joissa asiakas maksaa täyden korva-

uksen".²⁸ Liikelaitokset epäilemättä lisäävät kuntien niiden puitteissa harjoittaman toiminnan läpinäkyvyyttä verrattuna tilanteeseen, jossa toimintaa harjoitettaisiin osana talousarviotoimintaa. Parempi läpinäkyvyys puolestaan helpottaa toiminnan johtamista ja ohjausta.

Kuntien liikelaitokset ovat kuitenkin muutaakin kuin tavaramaista paremmin raportoituja kunnan palvelutuotantoyksiköitä. Useat liikelaitokset harjoittavat liiketoimintaa kilpailun muiden yhtiöiden kanssa, ja juuri kunnan toimimiseen markkinoilla myyjänä, ostajan sijaan, liittyy ongelmia. Ostajana kunta voi hyödyntää markkinamekanismeja ja kehittää samalla myös markkinaa (kuvio 3). Jos kunta siirtyy myyjän asemaan, eivät markkinamekanismit välttämättä toimi sen kohdalla. Mikä vakavampaa, markkinoilla myyvä kunta saattaa häiritä markkinamekanismien toimintaa myös muiden toimijoiden kohdalla.

Osakeyhtiöistä eroavilla ja niitä edullisemmilla toimintaedellytyksillään kunnalliset liikelaitokset ovat "markkinahäiriöksi" kilpailuilla markkinoilla toimiessaan. Liikelaitosten kilpailuasema markkinoilla on esimerkiksi osakeyhtiöihin nähden ylivoimainen. Ne eivät maksa veroja, niillä ei ole konkurssiuhkaa, ne voivat saada rahoitusta kuntalaisten varoista ja niiden oman pääoman tuottavuus on tyypillisesti erittäin alhainen.

Liikelaitosten "kansanvaltainen" ohjaus on osoittautunut haasteelliseksi, sillä harvoilla kunnallispolitiikoilla on tarvittava osaamista analysoida kuntansa liikelaitosten toimintaa – eikä heiltä kohtuudella voida vaatiaakaan liiketoiminnan eri alueiden syvällistä tuntemusta. Siksi on ongelmallista pyytää poliitikkoja omistajien kansanvaltaisesti valittuna edustajina valvomaan liikelaitosten toimintaa ja tekemään päätöksiä, joita he välttämättä eivät ymmärrä, ja kantamaan niistä vastuu. Kuntalaisille olisi epäilemättä parempi, jos heidän omistamansa liiketoiminnan ohjaukseen aloitettaisiin hallitustyöskentelyä kautta kokemusta ja osaamista kyseisen liiketoiminnan salalla.

Puutteelliseen omistajaohjaukseen liittyy merkittäviä riskejä. Hyvin kannattavat liikelaitokset voivat ryhtyä "elämään omaa elä-

Taulukko 1 Esimerkkejä kaupunkien liikelaitostoiminnasta

Toimialat*	Markkinaehtoista toimintaa
Energia	X
Vesi	
Satama	X
Likenne	X
Auto & korjaamo	X
Pelastus	
Tilakausus	X
Työntekijähuolto	X
Kiinteistöalaitos	X
Jätehuolto	X
Tekstiilihuolto	X
ATK-palvelut	X
Katutöitä	X
Ympäristöhuolto	X
Ruokapalvelut	X
Kiinteistöpalvelut	X
Sivous	X
Turvallisuus	X
Pysäköinti	X
Ammattikorkeakoulu	
Työnterveys	X

* Toimialat, joi-lla ja-koilla on osannolla Suomen T2:n a-tilin mukaan luokattu on liikelaitosten toiminta. Lähde: B&MAN.